

Názov projektu	Etické hodnoty a kritické myslenie v školskej komunite
Odkaz na webovú stránku	https://www.sosake.sk/index.php/projekty/rozvojovy-projekt-eticke-hodnoty-a-kriticke-myslenie-v-skolskej-komunite
Téma	Etika vodiča a cestujúcich

Žijeme v prudko digitalizovanom svete, kde pri pohľade na ľudí vôkol seba málokedy uvidíme niekoho bez mobilného telefónu v ruke. Čoraz častejšie sa stáva, že sa ľudia nevidia, lebo si toho druhého nevšimli, keďže boli natoľko pohrúžení do svojich myšlienok, prípadne zariadení. Pandemické obdobie tiež nepridalo na rozvoji spoločenských vzťahov, ale pomaly sa dostávame späť do zabehnutých koľají - v uliciach je množstvo ľudí, cestujeme nielen autom, ale naplňajú sa opäť aj verejné dopravné prostriedky a zvýšená populácia rôznych ľudí si vyžaduje, aby sme nezabúdali, ako sa na verejnosti a v hromadnej doprave slušne správať a prejavíť úctu aj iným ľuďom okolo nás.

Téma etiky vodiča a cestujúcich je veľmi dôležitá, pretože správanie sa vodiča a cestujúcich na cestách má vplyv na bezpečnosť, pohodu a spolunažívanie v doprave.

Predtým, ako sa pozrieme, čo všetko sa môže skrývať za etikou vodiča a cestujúcich, skúsme si najprv vysvetliť, čo etika a ďalšie základne pojmy s ňou súvisiace znamenajú.

Etika – je to vedná disciplína, ktorá sa zaoberá zákonitosťami spoločenského správania a vzťahov ľudí v spoločnosti. Hľadá vzťahy medzi dobrom a zlom, krivdou a spravodlivosťou. Učí vnímať zodpovednosť, slobodu, spolupatričnosť.

Etiketa – sú platné normy a pravidlá spoločenského života, sú rozdielne v každej spoločnosti. Sú ovplyvnené predovšetkým kultúrou, v ktorej dôležitú úlohu zohráva náboženstvo. Ono výrazne poznamenáva životnú filozofiu, zvyky a tradície ľudí, ktorí v tejto spoločnosti žijú. (1)

Slušnosť – môžeme definovať ako vrodenu vlastnosť človeka sa chcieť správať tak, aby medzi ľuďmi nedochádzalo ku konfliktom. Uvedená vlastnosť je počas života rozvíjaná výchovou, prostredím a vzdelávaním.

Zdvorilosť – je úmyselné obmedzovanie vlastného individualizmu a egoizmu. Je dobrovoľným podriadením sa platným normám a pravidlám spoločenského života. Preto je potrebné sa jej učiť a neustále sa v nej zdokonaľovať. Pociťujeme to najmä vtedy, ak pôsobíme v kultúrne rozdielnych prostrediach. Zdvorilosť je nevyhnutná súčasť nášho každodenného života. Pomáha vytvárať vyvážené medziľudské vzťahy. (1)

Spoločenská etiketa – sa týka medziľudských vzťahov. Je to súhrn pravidiel správania sa a požiadaviek na prejavy zdvorilosti. Pravidlá etikety nám uľahčujú kontakty s inými ľuďmi.

Pomáhajú nám získať ich náklonnosť, dodávajú nám sebadôveru a istotu. Robia náš prejav príjemnejší a prirodzenejší. Dodržiavanie etikety by sa malo stať súčasťou nášho života. Naše správanie sa musí riadiť elementárnymi prejavmi zdvorilosti k osobám rôznej spoločenskej významnosti (ženám, starším, nadriadeným, nevládnym, invalidným a iným). (1)

Ak sa bližšie pozrieme na etiku, ale z pohľadu vodiča a cestujúcich, určite by sme nemali zabúdať na nasledovné aspekty:

1. *Bezpečnosť na cestách*

Vodiči majú etickú povinnosť dodržiavať pravidlá cestnej premávky a jazdiť zodpovedne. To zahŕňa rýchlosť, nepožívanie alkoholu alebo iných omamných látok, nepoužívanie mobilných telefónov počas jazdy a dodržiavanie prednostných práv. Cestujúci by mali vodiča podporovať v týchto rozhodnutiach a neodkláňať ich pozornosť od riadenia vozidla.

2. *Zodpovednosť za ostatných účastníkov cestnej premávky*

Vodiči majú etickú povinnosť ochraňovať iných účastníkov premávky, vrátane chodcov a cyklistov. To zahŕňa dodržiavanie bezpečnostných rozostupov, sledovanie chodcov na prechodoch pre chodcov a rešpektovanie práv cyklistov na ceste.

3. *Zohľadňovanie životného prostredia*

Etika vodiča zahŕňa aj ohľaduplnosť voči životnému prostrediu. Zníženie emisií CO₂ a iných škodlivých látok je dôležité pre ochranu planéty a budúcich generácií. Cestujúci môžu podporiť vodičov v tom, aby zvolili ekologicky prijateľnejšie spôsoby dopravy, ako sú verejná doprava, zdieľanie áut alebo jazda na bicykli.

4. *Kultúrna a sociálna etika*

Vodiči by mali byť ohľaduplní voči rôznym kultúram a sociálnym skupinám. Snažme sa o rešpektovanie rôznych vodičských zvyklostí a kultúrnych rozdielov. Cestujúci by mali byť tolerantní voči rôznym názorom a prístupom k doprave.

5. *Solidarita a vzájomná pomoc*

Vodiči a cestujúci by mali byť pripravení pomáhať v prípade nehody alebo núdze. Záchrana životov a zdravie ľudí by mali byť prioritou. Táto etická zásada môže tiež zahŕňať dobrovoľníctvo v organizáciách zameraných na bezpečnosť na cestách.

6. *Etika spotrebiteľa*

Cestujúci majú právo očakávať bezpečnosť, pohodlie a kultúrnu úroveň služieb od vodičov a dopravcov. Rovnako by mali dodržiavať pravidlá a nemali by sa podieľať na neetických alebo nelegálnych aktivitách spojených s dopravou.

7. *Etika za volantom*

Vodiči majú povinnosť byť príkladom pre ostatných účastníkov cestnej premávky. Ich správanie a reakcie voči stresujúcim situáciám môžu ovplyvniť atmosféru na cestách. Zvážte etické aspekty agresívneho vodičského správania a rizikového štýlu jazdy, ktorým môže ohroziť seba aj ostatných.

8. *Etika využívania verejnej dopravy*

Používatelia verejnej dopravy by mali rešpektovať pravidlá, čakacie poriadky a byť ohľaduplní voči ostatným cestujúcim a zamestnancom dopravcov. Vodiči verejnej dopravy majú povinnosť jazdiť bezpečne a starostlivo manévrovať so svojimi vozidlami.

Téma etiky vodiča a cestujúcich je komplexná a zahŕňa mnoho aspektov, ktoré ovplyvňujú bezpečnosť, spolunažívanie a kvalitu dopravy. Dodržiavanie etických zásad a vzájomná ohľaduplnosť môžu prispieť k lepšiemu prostrediu na cestách a zlepšiť kvalitu života všetkých účastníkov cestnej premávky.

Čo vieme preto urobiť my ako cestujúci prípadne ako vodiči ?

Dopravný prostriedok je taktiež miesto, kde účastníci cestnej premávky musia dodržiavať zásady slušného správania sa. Je smutné, že často vidíme, ako ľudia porušujú tieto zásady a neberú ohľad na iných cestujúcich, prípadne aj ničia majetok v danom prostriedku.

Nižšie si zhrnieme, aké pravidlá by sme mali dodržiavať v jednotlivých dopravných prostriedkoch.

Električka, trolejbus, autobus

- Príchod na miesto nástupu a zaradenie sa medzi čakajúcich na poslednú pozíciu v rade je prejavom kultúry cestovania a kultúrnej vyspelosti národa. Zdvorilý človek pozorne vníma situáciu v jeho bezprostrednom okolí a taktne upozorní na prípadné prejavy porušenia zdvorilosti.
- Najmä pre mladých ľudí by malo byť samozrejmosťou, aby uvoľnili miesto starším osobám, tehotným ženám a osobám s malým dieťaťom.
- V dopravnom prostriedku sa nerozťahujeme, nehovoríme nahlas, hlučne sa nesmejeme.
- Ak niekomu stúpime na nohu alebo do neho vrazíme, slušne sa ospravedlníme.
- Nikdy si nesadáme na miesta vyhradené pre matky s deťmi alebo pre telesne postihnutých občanov.
- Nikdy necestujeme bez platného cestovného lístka. Vyhňeme sa tak pokute a hanbe z jazdy načierno. (2)
- Ak v týchto dopravných prostriedkoch čítame, čítame len svoje noviny alebo knihu, nie susedovu.

- Batohy po nástupe do dopravného prostriedku dáme dole z chrbta, aby sme neobmedzovali ostatných cestujúcich.
- Mladší dáva pri nastupovaní a vystupovaní prednosť staršiemu, muž žene. (2)

*V prostriedkoch hromadnej dopravy sa nachádza vždy **Prepravný poriadok**, ktorý zahŕňa všetky pravidlá a povinnosti vodiča aj cestujúceho.*

Vlak

- Pri cestovaní vlakom platia rovnaké zásady ako pri cestovaní mestskou dopravou.
- Okrem toho má vlak niektoré špecifiká.
- Po príchode dopravného prostriedku sme pripravení na nastupovanie, pričom čakáme na pokyn dopravcu. V prípade, že v blízkosti sú osoby spoločensky významnejšie, prepustíme im svoje poradie (chorým, ženám a mužom s deťmi na rukách, ženám podľa veku, atď.) Po výzve vstúpime do dopravného prostriedku. Spolucestujúcich v kupé slušne pozdravíme. (1)
- Nikdy nič nevyhadzujeme z okna.
- Ostatným spolucestujúcim sa nevnučujeme s rozhovorom, ak nám dávajú najavo, že chcú cestovať pokojne. (2)
- Spať vo vlaku môžeme len vtedy, ak sedíme v kúte a máme sa o čo oprieť.
- Okno v kupé otvárame a zatvárame len so súhlasom všetkých ostatných cestujúcich.
- Pokiaľ v dopravnom prostriedku nie sú voľné miesta na sedenie, je nezdvorilé obsadzovať miesta, ukladať batožinu na sedadlo, ponechať sedieť školopovinné dieťa vedľa dospelého. Rovnako nezdvorilé je nepriať ponúkané miesto, vyzývať iných, aby uvoľnili miesto.

Auto a taxík

- Najväčším rozdielom pri cestovaní autom oproti iným dopravným prostriedkom je, že posádka vozidla sa zvyčajne pozná, výnimkou je taxík.
- Napriek tomu vodiča pri šoférovaní nevyrušujeme a nerozptyľujeme.
- V súkromnom automobile rešpektujeme vodiča. Je rozhodujúcou osobou. Nesie zodpovednosť za všetkých cestujúcich. Preto sa snažíme umožniť mu, aby sa mohol plne sústrediť na vedenie vozidla. Je neprípustné fajčiť vo vozidle bez jeho súhlasu, viesť hlasnú konverzáciu, klásť mu rôzne otázky, ktoré by rozptyľovali jeho pozornosť. Priam nebezpečné sú poznámky týkajúce sa spôsobu jeho jazdy, ako i rady smerujúce k odstráneniu jeho nedostatkov. (2)
- Deti do 12 rokov nemôžu sedieť na prednom sedadle.
- Zákon určuje, že dieťa nižšie ako 150 cm sedí v autosedačke, pripútané bezpečnostným pásom.

- Prvoradou úlohou vodiča je svojou jazdou neohrozovať život tých, ktorých vieže, ani tých, ktorých na ceste stretáva.
- Počas jazdy musia mať všetci cestujúci zapnuté bezpečnostné pásy.
- Od vodiča sa očakáva tolerantnosť voči cestujúcim. Hlavne, ak ho požiadajú o pomalšiu jazdu, krátku prestávku, prípadne inú láskavosť súvisiacu so spríjemnením cestovania.
- Nezabúdajme aj na taxíky a pripomeňme si, že k prejavom zdvorilosti patrí aj zatváranie a otváranie dverí automobilu, vyplatenie účtu za taxík, ako aj ochota pomôcť v prípade výskytu neočakávanej situácie.

Lietadlo

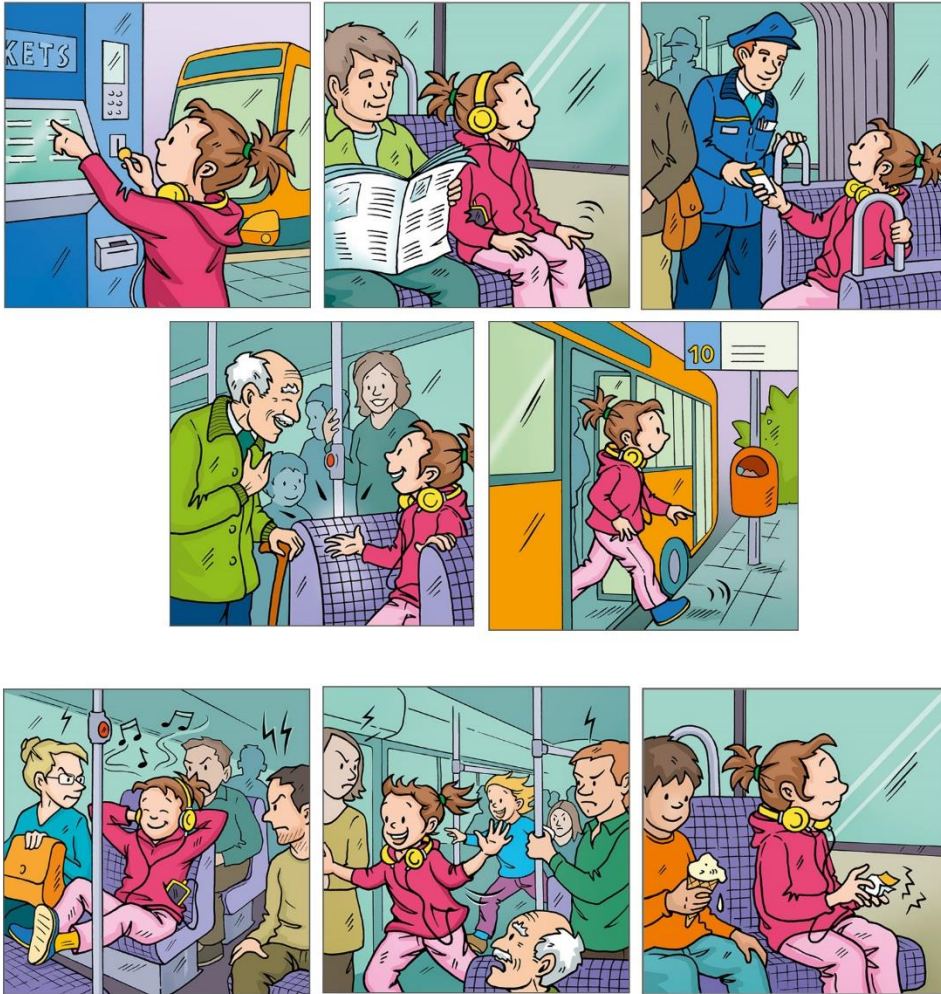
Cestovania v lietadle sa netýkajú mnohé zásady, ktoré musíme rešpektovať v iných dopravných prostriedkoch. Nemôžeme sa tlačiť pri nastupovaní alebo vystupovaní, uvoľňovať miesto iným osobám, otvárať okná a pod. V lietadle platia špecifické zásady. Pred samotným letom musíme absolvovať kontrolu batožiny a osobnú kontrolu. (2)

- Pri nastupovaní do lietadla pozdravíme personál (letušky, stevardov), sadneme si na miesto, ktoré máme rezervované.
- Bezpečnostný pás používame vždy, keď nás na to personál upozorní (pri štarte, klesaní, turbulenciách a pod.).
- Pri cestovaní lietadlom nám počas letu hrozí nevoľnosť. Na tento účel je pripravené vrecko.
- Sedadlo polohujeme len do takej miery, aby sme neobťažovali cestujúcich sediacich za nami.
- V lietadle nefajčíme ani netelefonujeme.

Na záver si pripomeňme ešte obrázkovou formou¹, čo sa sluší v dopravných prostriedkoch a čo nie:

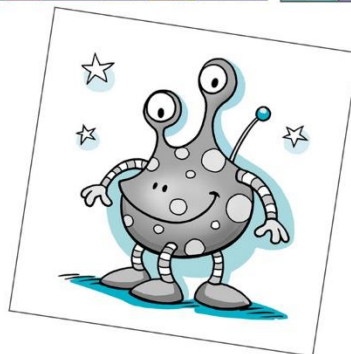
¹ <https://www.sensa-shop.sk/obrazkove-karticky-slusne-spravanie/>

Zdroje:

(1) [Marta Rejková, Marianna Takáčová, Občianska náuka pre 1. ročník odborných učilíšť](#)

- (2) <https://www.mba-strategy.sk/files/Dokumenty/etiketa.pdf>
 (3) <https://www.sensa-shop.sk/obrazkove-karticky-slusne-spravanie/>
 (4) <https://strizhmoscow.ru/sk/kakimi-kachestvami-dolzhen-obladat-sovremenniyi-voditel/>

1. Vypracoval (meno, priezvisko)	Ing. Katarína Schmuczerová
2. Dátum	12.12.2023
3. Podpis	
4. Schválil (meno, priezvisko)	RNDr. Jana Vargová – riaditeľka školy
5. Dátum	15.1.2023
6. Podpis	

